

Asia: VN/23161/2023

Lausuntopyyntö Suomen Teollisuussijoitus -konsernin muodostamista koskevasta HE-luonnoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ilmastorahasto Oy:n lausunto työ- ja elinkeinoministeriölle Suomen Teollisuussijoitus -konsernin muodostamista koskevasta HE-luonnoksesta

Ilmastorahasto Oy (jäljempänä Ilmastorahasto) on saanut työ- ja elinkeinoministeriöltä lausuntopyyntönsä koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi Suomen Teollisuussijoitus Oy –nimisestä valtionyhtiöstä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi sekä Business Finland Venture Capital Oy –nimisestä valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä annetun lain kumoamisesta (dnro VN/23161/2023).

Ilmastorahaston näkemyksen mukaan säädösehdotus muodostaa hyvät puitteet tulevan Suomen Teollisuussijoitus -konsernin toiminnalle. Ilmastorahasto kiinnittää huomiota siihen, että lainsäädännön tulee olla riittävä joustavaa, jotta konserni voi ottaa toiminnassaan huomioon markkinakehityksen ja muut toimintaympäristön muutokset sekä kykenee reagoimaan niihin nopeasti ja ketterästi. Toisaalta on myös olennaista, että lainsäädäntökehikko tarjoaa konsernin toiminnalle riittävän pitkäjänteisyyden, jotta toiminnalle asetetut pidemmän aikavälin tavoitteet on mahdollista saavuttaa.

Tarkemmin Ilmastorahasto toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Hallituksen esitysluonnos puhtaan siirtymän rahoitusmarkkinan näkökulmasta

Lausunnolla olevassa hallituksen esitysluonnoksessa on Ilmastorahaston näkemyksen mukaan kuvattu osuvasti puhtaan siirtymän merkitystä Suomen teollisuuden ja elin-keinorakenteen uudistumiselle sekä Suomen kasvulle ja kilpailukyvyille. Hallituksen esityksessä on kuvattu kattavasti myös vihreän siirtymän rahoitusmarkkinoiden tilannekuvaa ja näkymiä sekä julkisen rahoituksen roolia markkinassa.

Hallituksen esitysluonnoksessa todetusti Suomen teollisuuspolitiikan näkökulmasta olisi olennaisen tärkeää onnistua korkean jalostusasteen teknologioiden kehittämisessä ja teollisten investointien edistämisessä. Korkeamman arvonlisän hyödykkeet luovat pääasiassa enemmän työpaikkoja sekä suoraan että arvoketjua tukevan muun liike-toiminnan kautta. Ilmastoteknologioiden kehityspolkuun liittyy rahoituskapeikkoja teknologioiden kaupallistamisessa tutkimuksesta pilottivaiheeseen sekä FoaK (first-of-a-kind) -laitosrahoitusvaiheessa, jossa tuotanto skaalataan ensimmäistä kertaa teolliseen mittakaavaan. Suurten pääomatarpeiden vuoksi rahoituskapeikko on erityisen haastava FoaK-vaiheessa. Mikäli Suomessa ei onnistuta korkean arvonlisän pääomarakaiden investointien houkuttelussa, voivat kasvu-, työllisyys- ja vientivaikutukset jäädä murtoosaan käsillä olevasta mahdollisuudesta.

Ilmastorahaston näkemyksen mukaan hallituksen esitysluonnos tarjoaa hyvät puitteet sille, että muodostettavan konsernin toiminta edistäisi puhtaan siirtymän investointiaallon vauhdittamista jalostusastetta nostavalla tavalla. Lainsäädännön lisäksi tämä tavoite on hyvä huomioida myös konsernin strategisten painopisteiden ja rahoituskriteerien muotoilussa sekä konsernin ohjauksessa.

Hallituksen esitysluonnoksen ympäristövaikutukset

Hallituksen esitysluonnoksessa on Ilmastorahaston näkemyksen mukaan kuvattu varsin kattavasti esityksen ympäristövaikutuksia. Esitysluonnoksessa todetusti Ilmastorahasto tavoitteli aiemmin 130 miljoonan euron vuotuista rahoituspäätvolyymia vuo-sille 2023–2026, jolloin Ilmastorahaston rahoitusvolyymi olisi neljän vuoden aikana ollut yli 500 miljoonaa euroa kohdentuen hiilikädenjäljen vahvistamiseen. Kuten esitysluonnoksessa on todettu, mikäli muodostettavan konsernin puhtaaseen siirtymään käytettävissä oleva pääoma on edellä kuvattua pienempi ja mikäli puhtaan siirtymän vaikuttavuussijoittaminen jää uuden yhtiön toiminnassa vähemmälle huomiolle kuin nykyjärjestelyssä, voidaan järjestelyn ympäristövaikutusten arvioida olevan kielteisiä. Tältä osin on erityisen positiivista, että pääministeri Petteri Orpon hallitus on vuosien 2025–2028 julkisen talouden suunnitelmassa päättänyt vahvistaa uuden Tesi-konsernin mahdollisuuksia edistää investointeja. Päätöksen mukaan konsernille allokoidaan valtion sijoitusomaisuutta uudelleen yhteensä 300 miljoonalla eurolla (100 miljoonaa euroa/vuosi) suoria sijoituksia varten.

Hallituksen esitysluonnoksessa todetaan myös, että ilmastovaikutusten kannalta olisi tärkeää auttaa ympäristöä kuormittavia yrityksiä muuttamaan ympäristöä vähemmän kuormittavaksi. Sijoittaminen vain valmiiksi ”puhtaisiin” yrityksiin ei luultavasti toisi vastaavaa ilmastovaikutusta, kuin sijoittaminen yrityksiin, jotka ovat muuttamassa toimintaansa vähemmän ympäristöä

kuormittavaksi. Esitysluonnoksen mukaan on varsin todennäköistä, että yksityinen rahoitus- ja pääomamarkkina kilpailevat taksonomian mukaisista vihreistä hankkeista suhteessa enemmän kuin sitä tavoittelevien yritysten rahoituksesta. Jälkimmäinen lähestymistapa palvelisi yleisiä ilmastotavoitteita todennäköisesti paremmin. Edelleen esitysluonnoksen mukaan yhtiö pyrkii sijoitustoiminnassaan välttämään merkittävän haitan aiheuttamista ympäristölle tai biologiselle monimuotoisuudelle. Rahoitettujen hankkeiden on oltava niihin sovellettavan ympäristölainsäädännön mukaisia, ja yritys voi soveltaa merkittävän haitan poissulkemiseksi vapaaehtoisia arviointikehikkoja, kuten EU:n taksonomia-asetuksen DNSH-periaatetta (do no significant harm – ei merkittävää haittaa).

Ilmastorahaston näkemyksen mukaan on erittäin hyvä, että uusi rahoitustoimija pyrkisi välttämään sijoitustoiminnassaan merkittävän haitan aiheuttamista ympäristölle tai biologiselle monimuotoisuudelle, ja että yritys voisi soveltaa merkittävän haitan poissulkemiseksi vapaaehtoisia arviointikehikkoja, kuten DNSH-periaatetta. Ilmasto-rahasto esittää kuitenkin harkittavaksi, voitaisiinko merkittävän haitan välttämistä säätää laissa sen sijaan, että se on todettu ainoastaan hallituksen esityksen peruste-luissa. Ilmastorahasto esittää myös harkittavaksi, voitaisiinko asia säätää tavoitteen sijaan ainakin joltain osin sijoitustoimintaa velvoittavaksi kriteeriksi.

Ilmastorahasto on noudattanut nykyisessä rahoitustoiminnassaan merkittävän haitan kieltoa (laki ilmastorahastosta 173/2023, 6 §). Ilmastorahasto ei ole tulkinnut kieltoa siten, että yhtiö voisi tehdä sijoituksia vain ”puhtaisiin” yrityksiin. Ilmastorahaston tulkinnan mukaan kriteeri on kohdistunut rahoitettavaan investointiin tai hankkeeseen eikä koko asiakasyhtiön toimintaan. Lähestymistapa mahdollistaa siten sijoittamisen myös yrityksiin, jotka eivät vielä ole ”puhtaita”, vaan ovat muuttamassa toimintaansa vähemmän ympäristöä kuormittavaksi. Tällöin Ilmastorahaston osallistumisen edellytyksenä on ollut, että rahoitettava investointi tai hanke sisältää merkittävää päästövähennyspotentiaalia, eli mahdollistaa merkittäviä positiivisia ilmastovaikutuksia. Ilmastorahaston kokemuksen mukaan merkittävän haitan kieltä ei myöskään sulje pois sijoituksia yrityksiin, jotka eivät ole taksonomian mukaisia. Käytännössä Il-mastorahaston rahoittamista hankkeista vain pieni osa on ollut taksonomian mukaisia johtuen muun muassa siitä, että taksonomiasäätely on vielä keskeneräinen eikä kata kaikkia aloja tai toimenpiteitä.

Ilmastorahasto tai sen asiakkaat eivät ole kokeneet merkittävän haitan tarkastelua erityisen kuormittavaksi. Tarkastelu voi myös hyödyttää asiakasyrityksiä auttamalla niitä tunnistamaan ja hallitsemaan toimintaansa liittyviä olennaisia ympäristövaikutuksia ja -riskejä. Tästä voi olla hyötyä myös muun rahoituksen keräämisessä, sillä useat julkiset rahoittajat ja kasvava joukko yksityisiä rahoittajia edellyttävät DNSH-tarkastelua. Yhdelle rahoittajalle tehty tarkastelu voi toimia taustatietona tai suoraan hyväksyttävänä analyysinä muille rahoittajille. Tarkastelu voi lisäksi edistää hankkeiden pääsyä esimerkiksi vihreiden investointien etusijamenettelyyn.

Edellä todettu sekä rahoitusmarkkinoiden näkymät ja regulaatiokehitys huomioiden Ilmastorahaston katsookin, että merkittävän haitan kieltä voisi olla perusteltu rahoituskriteeri myös nyt muodostettavalle yhtiölle ja voisi toimia esimerkkiä muille rahoittajille. Tesi on jo aiemmin tehnyt

erinomaista työtä ESG-metodologioiden ja parhaiden käytäntöjen jakamisessa rahoitustoimijoille ja muodostettava konserni voisi ottaa vastaavaa roolia myös merkittävän haitan arvioinnissa.

Konsernin muodostamisen siirtymäaika

Lopuksi Ilmatorahasto haluaa tuoda esille uuden konsernin muodostamisen siirtymäaikaan liittyvän näkökulman:

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan Tesi-konsernin tuleva tytäryhtiö, Teollisuustuki Oy, muodostetaan nykyisestä Ilmatorahasto Oy:stä. Ilmatorahasto-laki muutetussa muodossaan, eli jatkossa Teollisuustuki-laki, sääntelee tulevaa tytäryhtiötä. Lakimuutoksen voimaantulon jälkeen yhtiö voi harjoittaa ainoastaan valtiontukiehtoista toimintaa. Tässä tilanteessa Ilmatorahaston markkinaehtoinen portfolio voi muodostua haasteeksi siirtymäaikana, jolloin yritysjärjestelyt ovat vielä kesken eikä markkinaehtoista toimintaa ole vielä siirretty Tesille. Haaste syntyy, kun siirtymäajalla tytäryhtiön organisaatio ja portfolio on vielä nykymuotoinen, mutta toimintaa ohjaa laki, joka ei salli yhtiön harjoittavan markkinaehtoista toimintaa.

Ilmatorahaston käsityksen mukaan lain täytäntöönpanotoimiin voidaan tietyin edellytyksin ryhtyä jo ennen lakimuutosten voimaantuloa. Ottaen kuitenkin huomioon tarvittavien yritysjärjestelyjen kesto (arviolta 6 kk), vaikuttaa epätodennäköiseltä, että järjestelyt saataisiin kokonaan valmiiksi ennen lakimuutosten voimaantuloa. Il-mastorahasto esittääkin yhtenä ratkaisuvaihtoehtona harkittavaksi, voitaisiinko Teollisuustuki-lakiin lisätä esimerkiksi siirtymäsäännös, joka sallisi Ilmatorahaston markkinaehtoisen toiminnan jatkamisen siihen saakka, kunnes uusi konserni on muodostettu ja markkinaehtoinen toiminta siirretty Tesille. Ilmatorahasto ehdottaa hallituksen esityksen täydentämistä edellä kuvatulla tai jollain muulla ratkaisulla järjestelyn hallituksi ja sujuvaksi toteuttamiseksi.

Toni Mikkonen

Toimitusjohtaja, Ilmatorahasto

Mikkonen Toni
Ilmatorahasto Oy

Ruuskanen Sanna
Ilmastorahasto Oy